

10. Міністерство освіти і науки України. Наказ від 12 серпня 2022 №743-22. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87314/.

11. Алгоритм дій для вчителів у разі увімкнення сигналів тривоги під час занять. URL:

<https://mon.gov.ua/ua/news/bezpechne-osvitnye-seredovishe-yak-diyati-vchitelyam-pid-chas-zanyat-pri-ogoloshenni-signalu-povitryana-trivoga;>

<https://dsns.gov.ua/upload/1/1/9/3/5/8/9/p3PS2zuw3LnQlvmy0cC26bPE3mnGj0b951EF1pwz.pdf?fbclid=IwAR0oFSQk-61Gm-a1FYWzAEQyZf6WhXJjuXuCjOWtkP82VT2xVpxCJkSLw4k;>

<https://nus.org.ua/articles/koly-vsi-vzhe-v-shkoli-abo-shhe-ne-doyihaly-yak-zakladu-osvity-diyaty-pid-chas-povitryanoyi-tryvogy/>.

12. Посібник «Коли світ на межі змін: стратегії адаптації. Психологічна підтримка вчителів та дітей у часи війни». URL: <https://drive.google.com/file/d/1r0qbJVj-lXfSjLtvzvJDeicK5YFI6wZL/view>.

13. Онлайн-курс для освітян «Психологічна безпека дорослих та дітей під час повітряної тривоги у школі». URL: <https://courses.zrozumilo.in.ua/courses/course-v1:EEF+EEF-029+sept2022/about>.

Медведь О.М.,

методист науково-методичного центру
дошкільної, початкової освіти та предметів мистецької галузі
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

e-mail: oxanamedved1984@gmail.com

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ
ПРЕДМЕТІВ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ
З РУМУНСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ У 2023/2024 Н.Р.**

У 2023/2024 навчальному році освітня діяльність у 1-4-х класах спрямована на реалізацію Державного стандарту початкової освіти з урахуванням досягнень та викликів за результатами впровадження реформи загальної середньої освіти відповідно до Концепції реформування української школи [3;4].

Основним документом, що забезпечує досягнення учнями визначених відповідним Державним стандартом результатів навчання, є освітня програма [5].

Новий Державний стандарт початкової освіти регламентує свободу педагогів у виборі шляхів навчання, розвитку та виховання школярів. Виконання вимог є обов'язковим для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності. Заклади освітнього процесу можуть використовувати типові або інші освітні програми (наказ МОН України від 21.03.2018 №268).

Відповідно до пункту 1 статті 54 Закону України «Про освіту» щодо прав і обов'язків педагогічних працівників в організації освітнього процесу педагогічні працівники, які здійснюють освітню діяльність у початковій школі, реалізують право на академічну свободу, у тому числі свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну діяльність, право на вільний вибір форм, методів і засобів навчання, освітніх методик і технологій, насамперед методик компетентнісного навчання відповідно до освітньої програми закладу освіти. Педагогічні працівники початкової школи мають право на педагогічну ініціативу під час розроблення закладом освіти власної освітньої програми на основі типових освітніх програм для учнів 1-2, 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розроблених під керівництвом О.Я. Савченко, та типових освітніх програм для учнів 1-2, 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розроблених під керівництвом Р.Б. Шияна [5].

Реалізацію типових освітніх програм в освітній діяльності для 1-2, 3-4 класів закладів загальної середньої освіти забезпечують підручники з грифом «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

Для того, щоб побудувати освітній процес з урахуванням навчальних можливостей, здібностей і потреб всіх учнів класу, доречно зберігати **гнучкість календарно-тематичного плану протягом року** й, за потреби, змінювати терміни опрацювання тем програми відповідно до результатів засвоєння учнями навчального матеріалу. Про цьому варто брати до уваги очікувані результати навчання, визначені освітньою програмою закладу загальної середньої освіти. Разом з тим під час складання календарно-тематичного планування вчитель має право самостійно визначати послідовність формування очікуваних результатів навчання, брати до уваги, враховувати послідовність змісту підручника, а також можливості всіх учнів класу. Учитель/вчителька самостійно визначає кількість годин на вивчення програмових тем. У рамках навчальних годин відповідно

до освітньої програми рекомендовано виокремити час на проведення навчально-пізнавальної практики, екскурсій, зміст і форму організації яких заклад освіти визначає самостійно.

Плани уроків/занять є робочими матеріалами вчителя. Їх форму, структуру (відповідно до обраної учителем класифікації типів уроків), спосіб фіксації учитель обирає на свій власний розсуд. У плані уроку/заняття має зазначатися тема й мета уроку; послідовність навчальних завдань та форми організації освітнього процесу їх опрацювання; навчальні завдання для індивідуальної/групової/фронтальної роботи учнів класу. Мета уроку має розкривати очікувані результати навчання, які планується досягнути упродовж цього уроку. Рекомендуємо вчителям, які лише розпочинатимуть свою професійну діяльність, обгрунтовано планувати тривалість роботи над завданнями, щоб забезпечити раціональність використання навчального часу на своїх уроках.

Організація освітнього процесу залежить від безпечного освітнього простору в кожному навчальному закладі [6]. Структура та тривалість навчального тижня, дня, уроків і відпочинку, а також форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти в межах часу, передбаченого освітньою програмою відповідно до обсягу навчального навантаження з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, особливостей регіону тощо[5].

На ранкову зустріч бажано відводити перші 10-15 хвилин навчального дня, що саме радимо врахувати під час розроблення розкладу дзвінків для 1-4 класів. Для кожного класу розклад дзвінків може бути податливим і за потреби коригується вчителем з урахуванням особливостей учнів класу. Тривалість уроків у закладах освіти становить: у перших класах – 35 хвилин, у других-четвертих класах – 40 хвилин [8].

В умовах дистанційного навчання заклад самостійно приймає рішення щодо зняття обмеження на максимальну кількість учнів у класі. Змішана форма поєднує очний і дистанційний режими. Таке поєднання підходить для різних занять: практичні та лабораторні заняття можуть проводитися в очному режимі, лекційні – дистанційно. У початковій школі бажано проводити заняття в очному режимі, адже діти потребують живого спілкування. Заклади загальної середньої освіти можуть використовувати типові або інші освітні програми.

Типові освітні програми розміщені на сайті Міністерства освіти і науки України [5].

У навчальному плані освітньої програми закладу освіти має бути розподіл годин інваріантного та варіативного складників. У разі, якщо використовуються години з варіативної складової на вивчення курсу за вибором, тоді до переліку навчальних програм, який є складником освітньої програми, додається програма цього курсу. Звертаємо вашу увагу, що програма курсу за вибором повинна мати відповідний гриф і входити до переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання у початкових класах закладів загальної середньої освіти.

Виконання навчальних програм фіксується у класному журналі з урахуванням вимог наказу МОН України №21 від 09.01.2020 року «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 року №1362» та Методичних рекомендацій щодо заповнення класного журналу в НУШ.

Якщо для вивчення окремих предметів клас ділиться на групи, то для кожної з них у журналі відводять окремі сторінки і після назви предмета у дужках записують номер групи (І група; ІІ група). Предметна інтеграція змісту початкової освіти має бути відображена в робочому плані. Відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у закладах загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 №128) під час вивчення української та іноземної мов, інформатики клас може ділитися на групи за умови відповідної кількості учнів у класі (а саме більше 27). Можливість поділу класів на групи при вивченні окремих предметів має бути зафіксована в освітній програмі закладу освіти.

Наголошуємо на тому, що першочергове право викладання усіх дисциплін у початковій школі належить сертифікованому учителю початкових класів (сертифікат НУШ, EdEra). Вчитель має право на вільний вибір освітніх програм, форм навчання, самостійно переносити теми уроків відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем.

У 1 класі домашнє завдання не задається та відповідно не фіксується у класному журналі. У 2 класі домашнє завдання є необов'язковим, проте на непарній сторінці розвороту журналу в графі «Завдання додому» можуть зазначатися пошуково-дослідницькі та творчі завдання. У 3-4 класах домашні завдання, у разі їх надання, обов'язково фіксуються у класному журналі. У відповідній графі стисло записуються зміст (сторінки підручника, номери задач тощо) або спосіб виконання завдання (вивчити напам'ять, повторити, розв'язати тощо). Допускається запис домашнього завдання (назва тексту тощо) мовою навчального предмета (іноземною, національною

меншини). Міністерство освіти і науки затвердило методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти.

Діагностичні роботи (усні співбесіди, опитування) в 2-4-х класах можуть бути проведені з основних навчальних предметів з метою засвоєння матеріалу учнями за попередній рік. Слід зазначити, що оцінювальні результати за такі діагностичні роботи не бажано виставляти до класного журналу, адже вони є орієнтиром для визначення рівня залишкових знань і вмінь.

Діагностувальні роботи можуть містити завдання, які виконують усно (переказ, власне висловлення тощо), письмово (списування, диктант, тестові завдання тощо), практично (дослід, моделювання/конструювання, виконання практичної роботи тощо) та завдання, що передбачають виконання роботи з допомогою електронних освітніх ресурсів.

Завдання діагностувальних робіт пропонуємо добирати таким чином, щоб результат навчання, який оцінюють на даному етапі навчання, можна було чітко визначити за результатами виконання завдання.

Система тематичних діагностувальних робіт у 3-4 класах може містити комплексні діагностувальні роботи для кожного класу, зміст яких охоплює мовно-літературну, математичну, природничу освітню галузі.

Тематичні діагностувальні роботи з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна», а також з курсів за вибором, зазвичай не проводять.

Результати оцінювання особистісних надбань учнів у 1-4 класах рекомендовано виражати вербальною оцінкою, результатів навчання у 1-2 класах – вербальною оцінкою, у 3-4 класах – або вербальною, або рівневою оцінкою за вибором закладу.

В оцінюванні навчальних досягнень учнів важливо розрізняти поточне формувальне оцінювання (оцінювання для навчання) та підсумкове оцінювання (тематичне, семестрове, річне) [7].

Поточне формувальне оцінювання здійснюють з метою допомогти учням усвідомити способи досягнення кращих результатів навчання.

Підсумкове оцінювання здійснюють з метою отримання даних про рівень досягнення учнями результатів навчання після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

При плануванні внутрішньої (шкільної, класної, групової, індивідуальної) системи оцінювальної діяльності освітнього процесу

важливо враховувати функції оцінювання НУШ: формувальну, діагностувальну, мотиваційно-стимулювальну, розвивальну, орієнтувальну, коригувальну, прогностичну, констатувальну, виховну [7].

Акцентуємо, що оцінка – конфіденційна й доступна лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, які їх замінюють). Ідеться насамперед про рівневе оцінювання та стислу вербальну оцінку (коротке оцінювальне судження, яке констатує якість результату). Інформувати батьків можна під час індивідуальних зустрічей, через запис оцінювальних суджень у робочих зошитах, у паперових/електронних щоденниках тощо, через фіксацію результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці.

Список використаних джерел та літератури

1. Верховна Рада України. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. Верховна рада України. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
3. Міністерство освіти і науки України. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. Кабінет Міністрів України. Постанова «Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
5. Міністерство освіти і науки України. Навчальні програми для 1-4 класів <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.
6. Міністерство освіти і науки України. Наказ від 23 березня 2018 №283 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0283729-18#Text>.
7. Міністерство освіти і науки України. Наказ від 13 липня 2021 №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21#Text>.